

Barne- og
likestillingsdepartementet

Strategi

Mer kunnskap – bedre barnevern

Kompetansestrategi for det kommunale barnevernet 2018-2024

Mer kunnskap – bedre barnevern

Kompetansestrategi for det kommunale barnevernet 2018-2024

Forord

Kjære alle dere som jobber i og med barnevernet,

Dere arbeider med det viktigste vi har, nemlig barna våre. Dere står ofte overfor vanskelige vurderinger og krevende oppgaver som vekker følelser hos både barn og foreldre. Dette stiller høye krav til klokskap og kompetanse. Barnevernet må ha ledere og medarbeidere som setter barns behov i sentrum, som forstår situasjonen familiene er i, som samarbeider med andre tjenester og gir hjelp som gjør en forskjell i barns liv.

Mye går i riktig retning i barnevernet. Barnevernet hjelper flere barn enn før, og mange foreldre forteller at de har positive erfaringer med den hjelpen som barnevernet har gitt. Samtidig vet vi at noen barn ikke får den hjelpen de trenger eller fanges opp for sent. Mange av dere som jobber i barnevernet etterlyser mere kunnskap og bedre tiltak, for å kunne utrede og følge opp barn og familier som opplever store og sammensatte problemer.

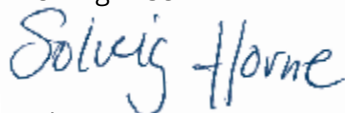
Denne strategien skal gi et historisk kompetanseløft i det kommunale barnevernet. Mer kunnskap i barnevernstjenestene skal gi et bedre barnevern for barn og familier og tryggere medarbeidere. Jeg er opptatt av at kunnskapen må bygge på forskning, men også på de erfaringene som barn, familier og ansatte har.

Stortinget vedtok i juni 2017 barnevernsreformen som gir kommunene større ansvar for tilbudet til barn som trenger hjelp fra barnevernet. Disse endringene trer tidligst i kraft i 2020, men arbeidet med å styrke kompetansen starter nå. Vi skal bruke tiden godt for å forberede kommunene på økt ansvar. Kompetansestrategien skal gjelde for perioden 2018-2024.

Barnevernet må arbeide forebyggende og kunnskapsbasert. Kompetansetiltakene skal bidra til at kommunene blir bedre i stand til å sette inn riktig hjelp i krevende barnevernssaker. Medvirkning og samarbeid med barn og deres familier og nettverk er avgjørende. Gode hjelpetilbud kan forebygge at barn må flytte hjemmefra. Målet er tidligere og bedre hjelp til barn i barnevernet – der de bor.

Barnevernets viktigste ressurs er motivasjonen og kunnskapen til dere som arbeider i barnevernet. For barn trenger årvåkne voksne som ser dem, lytter til dem, forstår dem, stiller de vanskelige spørsmålene og som handler når de skal. Vi er derfor avhengig av alle dere for å lykkes i dette viktige arbeidet. Dere ser, møter og hjelper barna våre hver dag.

Vennlig hilsen

Solveig Horne
Barne- og likestillingsminister

Innhold

FORORD	5
1 REGJERINGENS MÅL	9
2 STRATEGIENS INNHOLD	11
3 GODE OG RELEVANTE UTDANNINGSTILBUD FOR BARNEVERNET	13
4 STØTTE TIL LOKAL TJENESTE- OG TILTAKSUTVIKLING	17
5 TYDELIGERE KRAV OG FORVENTNINGER	19
6 AKTØRENES ROLLER OG OPPGAVER	21

1 Regjeringens mål

Kompetansestrategien tar utgangspunkt i at de kommunale tjenestene har de beste forutsetningene for å oppdage og hjelpe utsatte barn og familier på et tidlig tidspunkt. God kjennskap til barna og familiene er avgjørende for at barnevernet skal kunne fatte beslutninger som ivaretar barnas beste.

Rett hjelp til rett tid handler ofte om å gi god støtte og hjelp til både barn og foreldre. Når foreldrene ikke strekker til, er det barnevernets oppgave å hjelpe foreldrene til å gi barna god omsorg. Hjelpen må ta utgangspunkt i familiens helhetlige situasjon. Gode forebyggende tilbud i kommunene kan bidra til at flere barn får den hjelpen de trenger hjemme og i sitt nærmiljø. Tidlig innsats handler også om å kunne avdekke og gripe tidlig inn i saker der barn blir utsatt for alvorlig omsorgssvikt, slik at barn som ikke kan bo hjemme, får rask hjelp og en stabil omsorgssituasjon.

Tiltakene i strategien skal øke de ansattes kompetanse i å utrede barns behov og sette inn riktig hjelp. Utdanningstilbudet skal være tilpasset behovene i barnevernet, og kravene til kompetanse skal bli tydeligere. Regjeringen vil også styrke kommunenes muligheter til å bygge opp gode forebyggende tilbud til barn og familier som er i en vanskelig situasjon. Støtte til lokalt utviklingsarbeid og mer samarbeid mellom kommuner skal gi sterkere fagmiljøer og et bedre tilpasset tiltaksapparat i kommunene.

Strategiens mål

Tidligere og bedre hjelp til barn i barnevernet

I løpet av strategiperioden skal alle kommuner få mulighet til å prioritere og delta i kompetansehevende tiltak. Kompetanseheving skal bidra til økt kvalitet i kommunenes tilbud til barn og familier ved at:

- utrednings- og tiltaksarbeidet i større grad enn i dag bygger på forskning og systemisert kunnskap om barns behov og hvilken hjelp som virker
- barnevernet samarbeider med andre tjenester og etablerer familiestøttende tilbud som kan forebygge at barn må flytte på institusjon eller i fosterhjem
- hjelpen blir bedre tilpasset det enkelte barn, og barns medvirkning tillegges større vekt i både utredninger og i tiltaksarbeid

God kvalitet over hele landet

Barnevernstjenester i både små og store kommuner må ha tilstrekkelig kompetanse og kapasitet til å håndtere krevende saker og tilby gode og tilpassede tiltak. Tiltakene i kompetansestrategien skal føre til:

- en felles faglig plattform for barnevernet
- mer enhetlig praksis i kommunene
- et bedre samarbeid mellom kommuner, for å få sterkere fagmiljøer og redusere sårbarheten i små barnevernstjenester

2 Strategiens innhold

Tiltakene i denne strategien skal møte kompetanseutfordringene i barnevernet.

Regjeringen vil

- Etablere et bedre tilbud om etter- og videreutdanning som skal gi ansatte i barnevernstjenestene økt kompetanse i utrednings- og tiltaksarbeidet. Tilbudet skal nå ut til hele landet, og kommunene kan søke om tilskudd for ansatte som deltar i videreutdanning.
- Styrke grunnutdanningene gjennom å forbedre dagens treårige bachelorutdanninger, slik at ansatte i barnevernet starter i jobben med bedre faglige forutsetninger. Innholdet i, omfanget av og modeller for masterutdanninger som leder til arbeid i barnevernet skal også utredes. Arbeidet skal gi grunnlag for å etablere nye utdanningstilbud.
- Etablere kommunale læringsnettverk som skal bidra til at kommunene samarbeider om kvalitetsutvikling med utgangspunkt i lokale forhold. Samarbeidet skal resultere i sterkere fagmiljøer og utvikling av hjelpetilbud som er godt tilpasset behovene til barn og familier i barnevernet.
- Etablere veiledningsteam som skal tilby lederstøtte og veiledning til kommuner hvor det er høy risiko for svikt i tjenesten.
- Stille tydeligere krav til kompetanse i barnevernstjenestene for å bidra til forsvarlige og mer likeverdige tjenester over hele landet.

Målgruppen

Målgruppen for kompetansestrategien er først og fremst medarbeidere og ledere i de kommunale barnevernstjenestene. Andre tjenester som barnevernet samarbeider med bør tas med i lokalt utviklingsarbeid. Strategien omfatter også fylkesmannsembetene, universitets- og høyskolesektoren og kunnskaps- og kompetansesentrene på barnevernsområdet. Deres rolle som kompetanseaktører i barnevernet skal styrkes. Enkelte kompetansetiltak vil også være til nytte for ansatte i statlige og private virksomheter.

Mer ressurser til kommunene

Kompetansestrategien følges opp med tilskudd til videreutdanning og stimuleringsmidler til lokale utviklingsprosjekter. Det skal gi både store og små kommuner mulighet og kapasitet til å prioritere kompetanseheving og kvalitetsutvikling. Kommunene får også mer penger til forebyggende arbeid. 200 millioner kroner av regjeringens forslag til vekst i kommunenes frie inntekter i 2018 er begrunnet med å styrke det forebyggende arbeidet overfor utsatte barn og familier. Dette skal forberede kommunene for barnevernsreformen.

3 Gode og relevante utdannings-tilbud for barnevernet

Gode utdanninger er nødvendige for å sikre riktig kompetanse i utrednings- og tiltaksarbeidet i barnevernet. I dag er ikke utdanningstilbudet godt nok.¹ Tilbudet om etter- og videreutdanning for ansatte skal økes. Etterutdanningstilbudet vil i hovedsak bestå av praksisnære opplæringsprogrammer der flere ansatte og større deler av tjenesten blir involvert. Videreutdanningene gir studiepoeng og er rettet mot den enkelte medarbeider. Regjeringen har også satt i gang arbeidet med for å forbedre og oppdatere grunnutdanningene. Målet er et helhetlig utdanningstilbud som er godt tilpasset barnevernets kompetansebehov.

Flere tilbud om videreutdanning for ansatte

Universitets- og høyskolesektoren skal tilby videreutdanning. Formålet er å gi ansatte i barnevernet bedre mulighet til ferdypning innenfor viktige fagområder. Dette skal bidra til at tjenestene blir bedre rustet til å håndtere krevende og komplekse saker.

Det blir etablert tilbud om tre nye videreutdanninger på masternivå med oppstart høsten 2018. Temaene for disse skal være relasjonskompetanse og samarbeid med barn og familier, vurderinger av barns beste og juss i barnevernsfaglig arbeid. Videreutdanningstilbudene skal gi

30 studiepoeng og gå over to semestre. De skal være spesielt rettet mot det kommunale barnevernet. Barnevernsansatte i alle deler av landet skal kunne delta. Utdanningene skal være praksisrettet og tilpasset deltakernes arbeidssituasjon. De kunnskapene og ferdighetene som studentene tilegner seg skal være direkte anvendbar i den praktiske arbeidshverdagen. Staten dekker kostnadene ved etablering av utdanningene, slik at deltakelse blir gratis. Studieplaner for de nye videreutdanningene vil foreligge tidlig våren 2018.

De eksisterende tilbudene om videreutdanning i barnevernsledelse, barnevernsfaglig veiledning og barnevern i et minoritetsperspektiv videreføres også i 2018. Videreutdanning i barnevern i et minoritetsperspektiv skal styrke barnevernets kompetanse om innvandrere, urfolk og nasjonale minoriteter.

Videreutdanningstilbudet skal tilsammen omfatte om lag 280 studieplasser fra høsten 2018. Omfanget innebærer at nær en tredjedel av de ansatte i det kommunale barnevernet kan ta en barnevernsfaglig videreutdanning i løpet av strategiperioden.

¹ NOKUT (2017). *Tilsyn med bachelorgradsutdanninger i barnevern. Januar 2017*. NOKUTs tilsynsrapporter, Tidsskriftet Norges barnevern (2016). Temahefte: *Samspill mellom praksisfelt, utdanning og forskning til barns beste*. Nr. 3-4 2016, vol. 93.

Mer informasjon om videreutdanningstilbudet finnes på Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) sine nettsider:

www.bufdir.no/barnevernskompetanse

Tilskudd ved deltakelse i videreutdanning

Tilskuddsordningen for arbeidsgivere med ansatte som tar videreutdanning utvides fra 2018, slik at den også omfatter de nye videreutdanningstilbudene. Tilskudd kan brukes til å dekke vikarutgifter, reisekostnader og litteraturkjøp. Dette skal gi kommunene mulighet til å prioritere kompetanseheving, uten at belastningen på barnevernstjenestene blir for stor.

Mer informasjon om retningslinjene for tilskudd vil bli lagt ut på Bufdirs nettsider.

Mer relevante bachelorutdanninger

Regjeringen har satt i gang arbeidet med å utvikle nye nasjonale retningslinjer for helse- og sosialfagutdanningene. Dette omfatter barnevernspedagog- og sosionomutdanningene. Retningslinjene skal beskrive formålet med utdanningen og forventet sluttkompetanse i form av læringsutbyttebeskrivelser.

De fleste ansatte i det kommunale barnevernet har treårig utdanning som barnevernspedagog eller sosionom. Flere offentlige utredninger har pekt på at innholdet i utdanningene er for lite tilpasset den kompetansen barnevernet trenger. De nye retningslinjene skal utvikles av programgrupper som har representanter fra både universitets- og høgskolesektoren og fra praksisfeltet. Programgruppene skal også sørge for en åpen prosess og dialog med relevante brukergrupper og profesjonsorganisasjoner. Dette skal bidra til at utdanningene blir mer relevante og møter brukernes og tjenestenes behov. Mer informasjon om arbeidet finnes her:

www.regjeringen.no/rethos

Utvikling av masterutdanninger i barnevern

Regjeringen vil også sette i gang et utredningsarbeid for å vurdere innholdet i, omfanget av og modeller for masterutdanninger som leder til arbeid i barnevernet.

Flere ansatte i det kommunale barnevernet bør ha utdanning på masternivå.² Barnevernets samlede behov for grunnkompetanse og faglig

fordypning kan vanskelig dekkes innenfor treårige utdanningsløp.³ Enkelte universiteter har etablert masterutdanninger i barnevern, eller er i ferd med å etablere tilbud om lengre barnevernsutdanninger. Tilbudet og antallet studieplasser er likevel begrenset, og innholdet i utdanningene varierer.

Utredningsarbeidet skal resultere i anbefalinger om hvilket læringsutbytte masterutdanninger i barnevern bør gi og hvor mange studieplasser som trengs. Anbefalingene skal gi grunnlag for etablering av nye utdanningstilbud innenfor høgskoler og universiteter. Utredningen må blant annet bygge på arbeidet med å utvikle tydeligere kompetansekrav for tjenestene og Bufdirs kartlegging av barnevernets kompetansebehov (se nærmere omtale i kap. 5). Det skal også utredes hvordan utdanningene best bør innrettes, eksempelvis som femårige profesjonsutdanninger eller toårige masterprogram som bygger på en bachelorgrad.

Masterutdanninger som er etablert, eller under utvikling, vil gi nyttig kunnskap om innhold, innretting og etterspørsel. Utredningsarbeidet må derfor ta utgangspunkt i det som allerede finnes. Regjeringen vil støtte opp under arbeid som pågår for å etablere barnevernsutdanninger på masternivå.

Tjenestestøtteprogrammet

Tjenestestøtteprogrammet er et nytt barnevernsfaglig etterutdanningstilbud som retter seg mot alle ansatte på arbeidsplassen, både ledere og medarbeidere. Kunnskaps- og kompetansesentrene på barnevernsområdet skal tilby opplæring og veiledning i programmet. Målet er at alle kommuner skal få tilbud om deltakelse i løpet av strategiperioden.

Programmet skal de første årene i strategiperioden omhandle undersøkelses- og hjelpetiltaksarbeid. Viktige momenter er medvirkning og samarbeid med barn og barnets familie og nettverk. Kunnskap om traumesensitiv tilnærming i arbeid med barn og ungdom skal også inngå i programmet. Opplæringen skal bygge på de ansattes erfaringer og arbeidshverdagen i den enkelte tjeneste. En del av programmet er rettet spesielt mot lederne.

2 Se blant annet NOU 2009:8. *Kompetanseutvikling i barnevernet - Kvalifisering til arbeid i barnevernet gjennom praksisnær og forskningsbasert utdanning.*

3 Universitet og høgskolerådet (2015). *Sluttrapport fra Sosialfagprosjektet - Sosialfaglig kompetanse og BSV-utdanningene.*

De barnevernstjenestene som er med i programmet må forplikte seg til at alle ansatte deltar. Dette er viktig for å kunne utvikle ny praksis i tjenestene. Programmet vil vare i tre til fire måneder, med både fellessamlinger for ansatte, egne ledersamlinger og veiledning mellom samlingene. Gjennomføring skal skje fylkesvis, slik at flere kommuner fra samme fylke kan delta sammen.

Tjenestestøtteprogrammet blir etablert allerede fra høsten 2017 med deltakelse fra om lag 40 kommuner fra fem fylker. I den første runden av programmet har små kommuner med stort behov blitt prioritert. Utvelgelser og invitasjon til deltakerkommunene har skjedd i samarbeid med fylkesmennene. Tilbudet videreutvikles og utvides til flere kommuner i 2018.

Mer informasjon om programmet finnes på Bufdirs nettsider:
www.bufdir.no/barnevernskompetanse

Tidlig innsats for barn og unge i risiko - TIBIR

Forebyggingsprogrammet TIBIR skal videreføres. TIBIR er per i dag iverksatt i om lag 100 kommuner. I TIBIR-programmet lærer ansatte ulike metoder for å arbeide med familier med barn som er i risiko for å utvikle alvorlige atferdsvansker. Behandlingsmetoden Parent Management Training Oregon (PMTO) er en av disse. Opplæringen rettes mot ansatte i ulike tjenester i kommunene. Nasjonalt utviklingscenter for barn og unge (NUBU, tidligere Atferdssenteret), har ansvaret for opplæringsprogrammet, og for å kvalitetssikre og evaluere TIBIR. Opplæring og veiledning av ansatte skjer i samarbeid med blant andre Bufetat.

Mer informasjon om programmet finnes på www.nubu.no/TIBIR

4 Støtte til lokal tjeneste- og tiltaksutvikling

Kommunene skal få bedre muligheter til å bygge opp gode lokale tjenester og tilbud. Mange kommuner uttrykker at de mangler de tiltakene som trengs for å kunne tilpasse hjelpen til det enkelte barns behov.⁴ For at et bedre utdanningstilbud skal gi bedre tjenester for barn og familier, må kunnskapen anvendes i det daglige arbeidet gjennom nye arbeidsformer, tjenester og tiltak. Regjeringen vil legge til rette for tettere samarbeid mellom kommunene, mer ressurser til tjeneste- og tiltaksutvikling og bedre oppfølging av den enkelte kommune.

Kommunale læringsnettverk i hvert fylke

Kvalitetsutviklingen i barnevernet bør skje i samarbeid mellom kommuner, slik at man kan nyttiggjøre seg av kompetanse og ressurser på tvers av kommunegrensene. Fylkesmannen får derfor ansvar for å etablere læringsnettverk som omfatter kommunene i fylket. Dette skal særlig bidra til å redusere sårbarheten i små kommuner med få ansatte i barnevernet.

Kommunene i læringsnettverkene skal sammen med fylkesmannen:

- utvikle og foreslå en overordnet plan for kompetanse- og kvalitetsutvikling som kan gjelde for kommunene

- sette i gang utviklingsprosjekter som omfatter flere kommuner, med utgangspunkt i nasjonale anbefalinger og lokale risiko- og tilstandsvurderinger
- legge til rette for fagmiljøer på tvers av kommunegrensene som kan bistå med kollegaveiledning, og gi støtte i arbeid med enkeltsaker

Læringsnettverkene kan også koordinere deltakelse i de nasjonale videreutdannings-tilbudene og opplæringsprogrammene. Nettverkene skal etableres tidlig i 2018.

Nettverkene må ha god lederforankring i kommunene. I mange fylker finnes det allerede lederforum eller samarbeidsprosjekter som fylkesmannen kan bygge på. Der forholdene ligger til rette for det, bør fylkesmannens arbeid skje i samarbeid med KS lokalt. Fylkesmannen skal også bidra til å etablere samarbeid mellom de kommunale nettverkene og kompetansemiljøer utenfor kommunene. Dette kan være forskningsmiljøer med god kunnskap om barnevernet, kunnskaps- og kompetansesentre på barnevernsområdet eller høgskoler og universiteter.

⁴ Toresen, G. (2015). *Hjelpetiltak i kommunene*. Prosjektrapport KS, Clifford, G. m.fl. (2015). *Minst hjelp til dem som trenger det mest? Sluttrapport fra forsknings- og utviklingsprosjektet «Det nye barnevernet»*. NF rapport nr. 6/2015

Kommunene kan ha til dels ulike behov for tjeneste- og tiltaksutvikling. De enkelte læringsnettverkene kan derfor planlegge og iverksette prosjekter som omfatter ulike grupper av kommuner.

Samarbeidet skal føre til bedre tjeneste- og tiltaksløsninger for barn og familier i barnevernet, også i de små kommunene. Kommunesamarbeid skal også gi bedre muligheter for veiledning og kollegastøtte for de ansatte. Kommunale læringsnettverk er inspirert av erfaringene i Nord-Trøndelag, der kommunene har etablert lignende nettverk med hjelp fra Fylkesmannen og KS. Samarbeidet har blant annet resultert i felles lederutvikling for barnevernsledere og felles barnevernsvakt.

Økonomisk støtte til utviklingsprosjekter

Læringsnettverkene kan søke fylkesmannen om stimuleringsmidler til gjennomføring av utviklingsprosjekter. Midlene kan brukes til å dekke deler av kommunenes kostnader til utviklingsarbeid. Dette kan være kostnader til prosjektledelse eller oppfølging fra eksterne kompetansemiljøer som kan bistå med opplæring, kvalitetssikring og evaluering.

Utviklingsprosjektene kan omfatte arbeid med å innføre nye hjelpetiltak eller utvikle samarbeidsformer mellom barnevern og andre tjenester. Kommunesamarbeid skal gi grunnlag for å samarbeide om løsninger og tiltak i små kommuner når det er behov for større fagmiljøer.

Prosjektene skal bygge på lokale behov, barn og familiers erfaringer og forskningskunnskap om beste praksis. Arbeidet bør også ta utgangspunkt i den nasjonale planen for hjelpetiltak, som Bufdir skal utarbeide. Planen skal inneholde anbefalinger om gode samarbeidsmodeller og hvilke hjelpetiltak kommunene bør ha tilgang på.

Det blir stilt krav om at:

- utviklingsprosjektene er forankret i en overordnet plan for kvalitets- og kompetansearbeid, som både er besluttet i læringsnettverket og i hver av deltakerkommunene
- gjennomføringen av utviklingsprosjekter skjer i samarbeid med utdannings-, forsknings- og kompetansemiljøer på barnevernsområdet

Utviklingsprosjekter som omfatter flere kommuner skal prioriteres. Bufdir skal gjennom retningslinjer angi forventninger til arbeidet i læringsnettverkene og gi føringer for tildeling av stimuleringsmidler til utviklingsprosjekter.

Veiledningsteam skal tilby bistand

Bufdir skal etablere veiledningsteam som skal tilby bistand og lederstøtte til kommuner med høy risiko for svikt i tjenestene. Veiledningen skal fremme bedre rutiner og arbeidsformer. Tilbudet skal gjelde kommuner som over tid har store utfordringer i barnevernet eller hvor det er avdekket alvorlig svikt. Fylkesmannen vil kunne identifisere hvilke kommuner som kan ha nytte av tilbudet. Kommunene kan også selv etterspørre bistand fra veiledningsteam. Tilbudet skal være frivillig, men kommuner som ønsker bistand må avsette tilstrekkelig tid og ressurser til å motta og følge opp veiledningen.

Bufdir leder arbeidet med å etablere teamene. Arbeidet skal skje i samarbeid med fylkesmennene og kunnskaps- og kompetansesentrene på barnevernsområdet. Organisering av veiledningsteamene skal også vurderes sammen med Utdanningsdirektoratet, som har ansvar for veiledningskorps for skoler og skoleeiere. På denne måten kan veiledning til ulike kommunale instanser bli godt koordinert. Veiledningsteamene skal starte sitt arbeid i 2018.

5 Tydeligere krav og forventninger

Kompetansestrategien skal bidra til en felles faglig plattform for arbeid i barnevernet. Dette skal skje gjennom kartlegging av barnevernets kompetansebehov, tydeligere krav til kompetansen i tjenestene og utvikling av et digitalt kvalitetssystem som skal gi ansatte faglig støtte i utrednings- og tiltaksarbeid.

Tydeligere krav til kompetanse

Regjeringen vil stille tydeligere krav til kompetanse i barnevernstjenestene. Målet er høyere kvalitet i det kommunale barnevernet og mer likeverdige tjenester over hele landet. Alternative modeller for kompetansekrav skal vurderes, og arbeidet skal følges opp gjennom forslag til endringer i barnevernloven.

Barnevernloven inneholder i dag ingen spesifikke bestemmelser som stiller krav til kompetanse i det kommunale barnevernet. Dette skiller barnevernet fra for eksempel barnehage-, skole- og helsesektoren, uten at kompetansebehovet i barnevernet tilsier en slik forskjell. Ansatte i barnevernet gjennomfører komplekse vurderinger og utredninger, og de har hjemmel til å iverksette tiltak som kan være svært inngripende for både barn og familier. Tydeligere rammer for det kommunale barnevernet er viktig fordi mange barnevernstjenester i dag er preget av små fagmiljøer, stor arbeidsbelastning og liten stabilitet. Svikt i barnevernet er ofte relatert til mangelfull kompetanse.

Bufdir er allerede i gang med å utrede autorisasjon i barnevernet og kompetansekrav for barnevernsledere. Dette arbeidet skal utvides til å også omfatte krav til den enkelte medarbeider og til tjenestene generelt. Kompetansekrav og

autorisasjon kan innrettes på flere ulike måter, og det skal foretas en grundig vurdering av hvilke former for kompetansekrav som er best egnet for barnevernet. Arbeidet skal blant annet ta utgangspunkt i de forslagene som er gitt gjennom offentlige utredninger og fra sentrale aktører i barnevernssektoren. Det er avgjørende at krav til tjenestene er tilpasset barnevernets virksomhet og tverrfaglige kompetansebehov. Det må også tas hensyn til kommunenes muligheter til å organisere sitt tjenestetilbud i tråd med lokale forhold og behov.

Bufdirs kartlegging av kompetansebehovene i barnevernet skal blant annet ligge til grunn for utvikling av tydeligere kompetansekrav. Kartleggingen vil skape en felles referanseramme for sektoren og utgjøre et viktig kunnskapsgrunnlag for hvilken kompetanse barnevernstjenestene trenger. Resultatet av kartleggingsarbeidet vil foreligge i løpet av høsten 2017.

Kvalitetssystem for barnevernet

Bufdir har fått ansvaret for å utvikle et digitalt kvalitetssystem for det kommunale barnevernet. Kvalitetssystemet skal gi faglig støtte til barnevernstjenestenes saksbehandling, beslutningstaking og oppfølging av barn og familier. På denne måten skal systemet bidra til mer kvalitetssikret utøvelse av barnevernfaglig praksis, bedre dokumentasjon og mer enhetlig praksis i tjenestene. Systemet skal være kunnskapsbasert og ta utgangspunkt i barns behov. Direktoratet vurderer også i samarbeid med flere kommuner hvordan kvalitetssystemet kan integreres i barnevernstjenestenes fagsystemer.

6 Aktørenes roller og oppgaver

Barn og unge

Målet med kompetansestrategien er bedre hjelp til barn i barnevernet. Det er derfor vesentlig at barn og ungdom med erfaring fra barnevernet blir involvert i planleggingen og evalueringen av kompetansetiltakene. På nasjonalt nivå vil dette skje gjennom dialog og samarbeid med organisasjoner som Forandringsfabrikken og Landsforeningen for barnevernsbarn. Kommunene bør også sørge for at barn og unge får medvirke i lokalt utviklingsarbeid.

Medarbeidere og ledere i barnevernstjenestene

De viktigste aktørene i kompetansestrategien er medarbeiderne og lederne i de kommunale barnevernstjenestene. Kompetansestrategien gir nye muligheter for utvikling, men medfører også forpliktelser for de ansatte og den enkelte barnevernstjeneste. Det må settes av tid til kompetanseutvikling, de ansatte må prioritere deltakelse og ny kunnskap må tas i bruk i det praktiske arbeidet. Det legges samtidig vekt på at representanter fra barnevernstjenestene skal bli involvert i både planlegging og evaluering av de ulike tiltakene i strategien, slik at tiltakene blir mest mulig relevante og organisert på måter som er tilpasset den enkeltes arbeidshverdag.

Kommunenes politiske og administrative ledelse

Arbeidet med kompetanseutvikling må være godt forankret i den enkelte kommune, og det

forventes at kommunene tar en aktiv rolle i arbeidet med å utvikle en overordnet plan for kompetanse- og kvalitetsarbeid i barnevernet. Dette innebærer at kommunenes ledelse må gjøre seg kjent med tilstanden og kvaliteten i egen barnevernstjeneste. Kommuneledelsen må også legge til rette for kompetanseheving og utvikling av tjenester og tiltak som er tilpasset barn og familiers behov. Regjeringen har som mål å styrke den kommunale styringen av barnevernet. Dette omtales nærmere i proposisjonen om Barnevernsreformen.⁵

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet

Bufdir har rollen som fagorgan for både det statlige og det kommunale barnevernet. Direktoratet skal ha oversikt over kompetansebehovene i barnevernet, og formidle faglige anbefalinger, retningslinjer og veiledere, slik at tjenestene får tilgang til den kunnskapen som er nødvendig.

Direktoratet har ansvaret for å planlegge, administrere og koordinere arbeidet med kompetansestrategien og de nasjonale kompetansetiltakene. Arbeidet skal skje i tett samarbeid med representanter for barna i barnevernet, KS og representanter fra barnevernstjenestene, fylkesmannsembetene, kunnskaps- og kompetansesentrene og universitets- og høyskolesektoren. Oppdatert og brukervennlig informasjon om de ulike tiltakene i kompetansestrategien skal være tilgjengelig på direktoratets nettsider: www.bufdir.no/barnevernskompetanse

⁵ Prop. 73 L (2016-2017) *Endringer i barnevernloven* (Barnevernsreformen).

Buudir skal også utvikle bedre styringsinformasjon om barnevernet på kommunenivå, slik at kommunene lettere kan vurdere tilstand og kvalitet i egen barnevernstjeneste. Direktoratet utreder i tillegg nye tiltak for å styrke barnevernets kompetanse om innvandrere, urfolk og nasjonale minoriteter. Direktoratet skal blant annet vurdere behovet for å etablere et kompetansemiljø i samisk barnevern, som kan ha veiledningsoppgaver overfor de kommunale barnevernstjenestene.

Kunnskaps- og kompetansesentrene på barnevernsområdet

Buudir forvalter tilskudd og oppdrag til flere kunnskaps- og kompetansesentre, som:

- De regionale kunnskapssentrene for barn og unge (RKBU Vest, RKBU Midt-Norge, RKBU Nord)
- Regionsenter for barn og unges psykiske helse (RBUP Øst og Sør)
- Norsk utviklingsenter for barn og unge (NUBU)

Kunnskaps- og kompetansesentrene er viktige støttespillere i kompetansestrategien. De vil få et særlig ansvar for å utvikle og tilby praksisrettede opplæringsprogrammer for barnevernstjenestene og kommunene. De skal også kunne bistå kommunene, de kommunale læringsnettverkene og veiledningsteamene med faglig støtte. Sentrene må i sitt arbeid samarbeide med og sørge for å innhente kunnskap fra barn og unge som har erfaring fra barnevernet.

Fylkesmannen

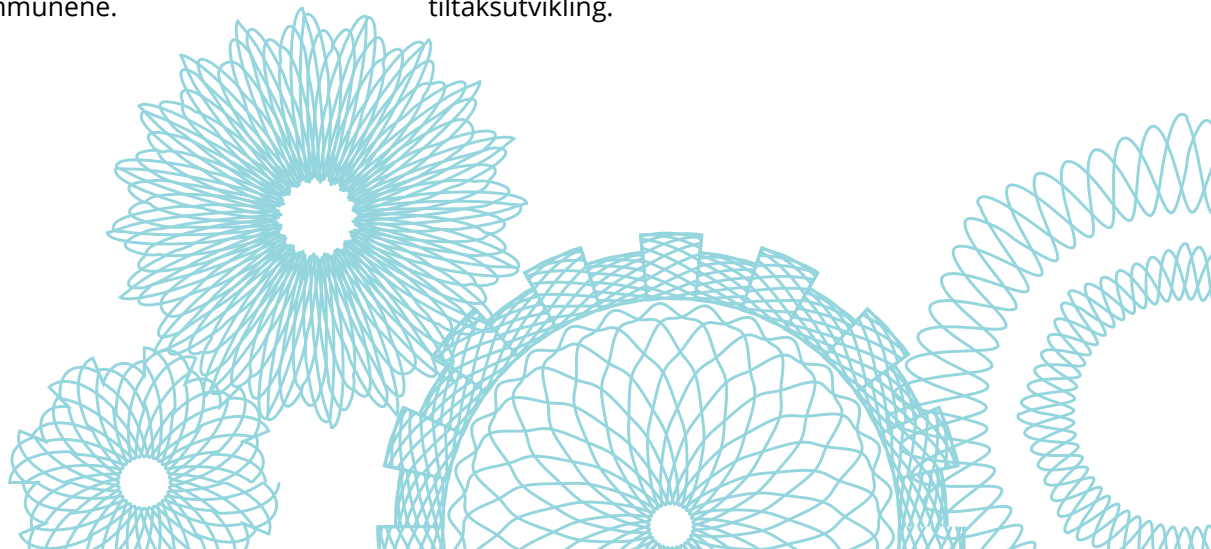
Fylkesmannen fører tilsyn med at kommunene oppfyller sine lovpålagte oppgaver og har også ansvar for råd og veiledning overfor de kommunale barnevernstjenestene. I tillegg er fylkesmannen klageinstans for kommunale vedtak som ikke skal behandles av fylkesnemnda. Fylkesmannen skal ha god oversikt over situasjonen og utfordringene i det kommunale barnevernet og være et bindeledd mellom direktoratet og kommunene.

Fylkesmannen har flere oppgaver i kompetansestrategien, og hvert av fylkesmannsembetene styrkes derfor med en halv prosjektstilling i strategiperioden. Fylkesmannen skal være et kontaktpunkt for både kommunene og direktoratet og sørge for god informasjon om kompetansestrategien. Embetene får i oppgave å koordinere de nasjonale kompetansetiltakene overfor kommunene. Fylkesmannen skal ha egne dialogmøter med kommunene, der målgruppen er barnevernsledere og kommunenes øverste ledelse. Temaer for møtene vil blant annet være risiko- og tilstandsvurderinger og lokalt kvalitetsarbeid. Det vil også være en egnet arena for å informere om kompetansestrategien. Målet med dialogmøtene er å styrke det kommunale eierskapet og styringen av barnevernet.

Fylkesmannen får også ansvaret for å drive frem arbeidet i de kommunale læringsnettverkene, forvalte stimuleringsmidler til lokale utviklingsprosjekter og bidra til samarbeid mellom kommunene og relevante utdannings-, forsknings- og kompetansemiljøer. Fylkesmannen vil dessuten være en viktig støttespiller for direktoratet i å identifisere og motivere kommuner som kan ha særlig behov for veiledning.

Universiteter og høyskoler

Universiteter og høyskoler har ansvar for å tilby gode og relevante utdanninger for arbeid i barnevernet. Utdanningsinstitusjonene har det overordnede ansvaret for å videreutvikle grunnutdanningene som leder til arbeid i barnevernet, både de treårige bachelorutdanningene og utdanninger på masternivå. Utdanningsinstitusjonenes rolle styrkes særskilt i kompetansestrategien gjennom oppdrag om og midler til etablering av nye videreutdanningstilbud. Det er også et mål at universitetene og høyskolene i større grad enn i dag skal være støttespillere i utviklingsarbeid i kommunene. De vil være en av flere aktører som kan bistå kommunene og de kommunale læringsnettverkene med tjeneste- og tiltaksutvikling.

Utgitt av:
Barne- og likestillingsdepartementet

Offentlige institusjoner kan bestille flere
eksemplarer fra:
Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon
Internett: www.publikasjoner.dep.no
E-post: publikasjonsbestilling@dss.dep.no
Telefon: 222 40 000

Publikasjonskode: Q-1243 B
Design og ombrekking: Melkeveien Designkontor
Foto: s.10 Scanpix Denmark, Jakob Dall. Alle andre foto: AdobeStock.
Trykk: Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon
10/2017 – opplag 1500

